

บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)

สีดา สอนศรี*

ศุภมิตร ปิติพัฒน์. (2564). *การทูตข้ามสมุทร: เครื่องมือจัดการความรู้จากประสบการณ์การต่างประเทศของไทย (Diplomacy across the Seas: Learning Tools from Thai Foreign Policy Experience)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ, กระทรวงการต่างประเทศ.

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งขณะนี้ได้เปลี่ยนเป็น สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว) งานวิจัยดังกล่าวเป็นการสังเคราะห์บทเรียนจากชุดโครงการวิจัยของสุรพงษ์ ชัยนาม ว่าด้วยนโยบายต่างประเทศไทยต่อประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 9 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สมัยสงครามเย็น

อาจารย์ศุภมิตร ปิติพัฒน์ สะท้อนให้เห็นว่างานวิจัยสังเคราะห์บทเรียนเป็นการจัดการความรู้ที่มีความสำคัญ อยู่ 2 ประการ คือ

ประการแรก งานวิจัยประเภทนี้ทำหน้าที่ประมวลและเชื่อมโยงข้อค้นพบจากงานวิจัยที่มีอยู่แล้วมาจัดระบบนำเสนอความหมายที่สำคัญ เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ทั้งในทางทฤษฎี ทางวิชาการ และในทางนโยบาย **ประการที่สอง** งานสังเคราะห์ยังมีส่วนช่วยตั้งคำถามและเปิดประเด็นงานวิจัยที่มีอยู่แล้วไปสู่การนำเสนอแนวพินิจและแนวทางอธิบายปัญหา ที่ขยายความรู้ความเข้าใจในเรื่องงานวิจัยนั้นต่อไปได้ ทั้งทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึก (น.5-6)

งานวิจัยนี้ประกอบด้วย 5 ส่วน 10 บท และกล่องข้อความที่สำคัญ 3 กล่องข้อความ ซึ่งกล่าวสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง เป็นการอารัมภบทของงานวิจัยอันเป็นที่มาของการสังเคราะห์บทเรียนและฐานคิดของงานวิจัยไทยต่อประเทศเพื่อนบ้านในยุคสงครามเย็น

* Associate Professor, Visiting Professor, Department of Southeast Asian Studies, Manipur University, India

ส่วนที่สอง กล่าวถึงเครื่องมือจัดการเรียนรู้จากการทบทวนสมุทร **ชั้นแรก** คือ กรอบ Political Realism กับการอ่านสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ จากความสัมพันธ์และการดำเนิน วิถีโคบายของประเทศเพื่อนบ้านและจากความสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจกับภูมิภาค

ส่วนที่สาม กล่าวถึงเครื่องมือจัดการเรียนรู้จากการทบทวนสมุทร **ชั้นที่สอง** เป็นการอ่าน ผลประโยชน์แห่งชาติตามกรอบ Political Realism ผลประโยชน์แห่งชาติในการต่างประเทศไทย และประเทศเพื่อนบ้านและปัญหาอุดมการณ์ในผลประโยชน์แห่งชาติด้านความมั่นคง

ส่วนที่สี่ กล่าวถึงเครื่องมือจัดการเรียนรู้จากการทบทวนสมุทร **ชั้นที่สาม** เน้น การต่างประเทศ ของประเทศที่มีอำนาจจำกัดในทฤษฎี Political Realism และข้อควรคำนึงในการใช้ Political Realism ในการศึกษาการต่างประเทศของประเทศที่มีอำนาจจำกัด

ส่วนที่ห้า

กล่องข้อความที่ 1 อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐตามแนวทางภูมิรัฐศาสตร์ของ Richard Hartshorne (1950)

กล่องข้อความที่ 2 อธิบายถึงลักษณะของภูมิภาคสมมุติที่อธิบายถึงความแตกต่าง ในทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ความแตกแยก และจุดยุทธศาสตร์ของภูมิภาค

กล่องข้อความที่ 3 อธิบายทฤษฎี โดมิโด และการใช้ทฤษฎีนี้ของมหาอำนาจ

นอกจากการอ่านและวิเคราะห์ การทบทวนสมุทร ของอาจารย์ศุภมิตรที่มีความสำคัญ และมีประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษาในสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแล้ว อาจารย์ยังได้จัด ประสบการณ์จากการต่างประเทศของไทยในสมัยสงครามเย็นตามแนวทางของ Political Realism โดยมีข้อสรุป 10 ประการซึ่งช่วยให้ทั้งภาคปฏิบัติและภาควิชาการด้านนโยบายต่างประเทศได้แง่คิด และมุมมองสำหรับการจัดการกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างช้า ๆ สิ่งทีเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและ สิ่งที่ยังคงเกิดอยู่ในปัจจุบัน แม้งานวิจัยนี้จะต้องมีการอ่าน วิเคราะห์และเปรียบเทียบกับงานอื่น ๆ ซึ่งไม่มากนัก แต่นับเป็นการวิจัยแบบใหม่ที่สังเคราะห์งานที่มีอยู่แล้วเพื่อเป็นเครื่องมือจัดการเรียนรู้ และน่าจะได้มีการทำวิจัยแบบเดียวกันนี้ในงานอื่น ๆ ต่อไป งานวิจัยนี้นับว่ามีประโยชน์อย่าง กว้างขวางที่ สกว. ได้เล็งเห็นความสำคัญให้จัดพิมพ์เป็นหนังสือเผยแพร่ต่อสาธารณะชน